СПОСОБИ ВИЯВЛЕННЯ ПРОТИДІЇ ПОЛІГРАФНИМ ПЕРЕВІРКАМ[1] *(мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі)*

Коровін В. В., Сошников А. П.

Реферат. Коровін В. В. і Сошников А. П. виходять з того, що майже всі обстежувані, причетні до подій, які розслідуються, уміло чи невміло намагаються протидіяти поліграфу, а вільний доступ до відомостей про технології психофізіологічного обстеження (ПФО) і способи боротьби з ними знижує точність результатів і підриває імідж професії. Актуальність проблеми, за авторами, підтверджує й те, що Міністерство оборони, ФБР, Secret Service та інші спецслужби США досі ведуть закриті дослідження протидії й контрпротидії із залученням Д. Раскіна, Д. Ліккена, Ч. Хонтса. Мета статті полягає в систематизації способів виявлення протидії та обґрунтуванні системного підходу до контрпротидії. Протидією автори вважають лише свідомі дії причетної особи, спрямовані на спотворення реакцій, щоб уникнути викриття; спроби контролювати дихання без мети обдурити поліграф, «спортивний інтерес» непричетного чи неадекватна поведінка через помилки поліграфолога до неї не належать. Окрім умовної класифікації способів (фізичні, інтелектуальні, фармакологічні, гіпноз, психічна саморегуляція, комунікативні прийоми), запропоновано практичний поділ протидії на професійну, якої навчають у спецслужбах і яку експертно майже неможливо виявити без спеціальних технічних і програмних засобів (можливо, аналізу енцефалограми), та побутову. Побутова протидія буває спонтанною або підготовленою й зазвичай має помітні ознаки в поведінці та реактограмі, насамперед у каналах дихання й рухової активності, іноді в АТ, КГР і ФПГ. Автори формулюють «парадокс протидії»: що легше в людини перемикається увага на запитання тесту, то більші її здібності до психічної протидії. Системний підхід поєднує комплекс методів і технічних засобів виявлення, методичні прийоми, що знижують ефективність протидії, та активні контрприйоми поліграфолога, які мають психологічно «зламати» установки обстежуваного. Як технічний засіб описано поліграфну систему «Диана-02», що аналізує латентний час відповіді, рухову активність і нетипові зміни дихання. Положення статті допоможуть поліграфологам і судовим експертам оцінювати достовірність результатів опитування з використанням поліграфа.

Ключові слова: поліграф, протидія поліграфу, контрпротидія, психофізіологічне обстеження, професійна протидія, побутова протидія, парадокс протидії, реактограма, латентний час відповіді, поліграфолог.

Methods for Detecting Countermeasures in Polygraph Examinations

Korovin V. V., Soshnykov A. P.

Abstract. Almost every examinee involved in an investigated event tries, skilfully or not, to counter the polygraph, and free access to information on psychophysiological examination techniques and on ways to beat them threatens both the accuracy of individual examinations and the reputation of the profession. Korovin V. V. and Soshnikov A. P. note that US agencies, including the Department of Defense, the FBI and the Secret Service, continue closed research on countermeasures involving D. Raskin, D. Lykken and C. Honts. The authors define countermeasures as deliberate actions of a person involved in the event aimed at distorting physiological responses to avoid detection; attempts to control breathing without intent to deceive, an uninvolved person's sporting interest or reactions provoked by the examiner's errors are excluded. Beyond the conventional classification into physical, intellectual, pharmacological, hypnotic, self-regulation and communicative methods, they propose a

practical division into professional countermeasures acquired through special-service training, which are practically undetectable without dedicated hardware and software, and everyday countermeasures, spontaneous or prepared, which usually leave visible signs in behaviour and in the charts, primarily in respiration and movement channels and sometimes in blood pressure, electrodermal and photoplethysmographic signals. They formulate a countermeasure paradox: the more easily a person switches attention to test questions, the greater their capacity for mental countermeasures. A systemic approach combines technical detection, methodological techniques that reduce the effect of countermeasures and the examiner's active counter-techniques aimed at breaking the examinee's behavioural set. The Diana-02 polygraph system, which analyses response latency, motor activity and atypical breathing, is presented as an example. The paper helps examiners and forensic experts assess the reliability of polygraph results.

Keywords: polygraph, polygraph countermeasures, anti-countermeasures, psychophysiological examination, professional countermeasures, everyday countermeasures, countermeasure paradox, polygraph chart, response latency, polygraph examiner.

Першоджерело: *Коровин В. В., Сошников А. П. Способы выявления противодействия полиграфным проверкам.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 31.03.2017.*

References

1. Korovin V. V., Soshnykov A. P. Sposoby vyiavlennia protydii polihrafnym perevirkam [Methods for Detecting Countermeasures in Polygraph Examinations] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2017. Vol. 2, No. 4 (10). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/691-sposoby-vyyavleniya-protivodejstviya-poligrafnym-proverkam (onovlena versiia vid 01.04.2017). [in Ukrainian].

2. Korovin V. V., Soshnikov A. P. Sposoby vyyavleniya protivodeystviya poligrafnym proverkam. URL: http://спфи.рф/publikatsii/v-v-korovin-a-p-soshnikov-sposoby-vyyavleniya-protivodejstviya-poligrafnym-proverkam (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].